

ПРЕЦЕДЕ

Партнерство за помирување преку ран детски развој и образование во Европа

РЕГИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ НА ПРЕЦЕДЕ МРЕЖАТА

[2016-2019]

„Ние (балканските земји) треба да развиеме и обезбедиме спроведување на политики, стандарди и закони кои го промовираат почитувањето на различностите, инклузијата и градењето мир со малите деца од нивното раѓање, па до осум годишна возраст, во областа на раниот детски развој, образование, здравје и заштита, со цел да се обезбеди благосостојба на секое дете кое живее во земјите на балканскиот регион до 2019 година“

Содржина

Предговор-----	3
1. Основа на Регионалната стратегија за застапување на ПРЕЦЕДЕ-----	5
1.1. Вовед во стратешкото застапување на ПРЕЦЕДЕ-----	5
1.2. Анализа на состојбата	
Резиме на анализа на состојбата за балканскиот регион-----	6
1.3. Препознавање на потребата за Регионална стратегија за застапување на ПРЕЦЕДЕ-----	8
1.4. Предизвици и прашања-----	9
2. Општа цел на застапувањето на ПРЕЦЕДЕ-----	10
3. Порака на застапувањето на ПРЕЦЕДЕ-----	11
4. Учесници во регионалната стратегија за застапување на ПРЕЦЕДЕ-----	11
5. Целни групи на застапувањето на ПРЕЦЕДЕ-----	11
6. Стратешки цели и активности на застапувањето на ПРЕЦЕДЕ-----	13
7. Лобирање за стратешките цели на ПРЕЦЕДЕ-----	18
8. Препорачани дополнителни активности за подигнување на свеста за регионалната ПРЕЦЕДЕ мрежа во регионален и национален контекст-----	18
9. Соработка со медиумите-----	19
10. Мониторинг и евалуација (рамка)-----	20
Заклучок-----	32

Почитувани читатели,

Пред Вас стои регионалната стратегија за застапување за програмата на Партнерство за помирување преку ран детски развој и образование во Европа (ПРЕЦЕДЕ), документ кој се надевам ќе послужи како добра основа за сите национални ПРЕЦЕДЕ мрежи во градењето на нивните национални стратегии за застапување и лобирање, препознавање на прашањата и проблемите, поставување и остварување на националните цели со кои се промовира градење на мирот, инклузијата и почитувањето на различностите преку еден сеопфатен и инклузивен сектор за ран детски развој.

Оваа регионална стратегија за застапување ги вграмува заедничките напори и придонесите направени од страна на партнерите од ПРЕЦЕДЕ мрежата во текот на процесот на нејзината подготовка, и треба да се користи како референца во застапувањето кај засегнатите страни на национално ниво и креаторите на политиката, за подобрување на обезбедувањето на квалитетен ран детски развој и образование, здравствените сервиси, вклучувајќи ја инклузијата, почитувањето на различностите и градењето на мирот во секоја од земјите од Балканот како дел од ПРЕЦЕДЕ мрежата.

Иако е повеќе од јасно, но сепак е вредно да се спомене дека ПРЕЦЕДЕ партнерските организации имаат многу благородна мисија, целејќи кон тоа да се обезбеди вклученост на сите деца во предучилишниот развоен и воспитно-образовен систем од своето раѓање. Регионалната стратегија за застапување на ПРЕЦЕДЕ мрежата ќе биде спорведена во текот на периодот од 2016 до 2019 година.

Во склоп на Регионалната стратегија за застапување постојат многу конкретни чекори и активности кои граѓанските организации, заедно со претшколските установи можат да ги преземат во подигнувањето на јавната свест и создавањето трајни промени во политиките на јавниот систем. Активности како организирање на јавни дебати, форуми, залагање за одредени случаи, собирање потписи, организирање петиции, работилници, конференции, јавни дискусии, сведоштва и кампањи можат да им помогнат на граѓанските организации во добивањето и вклучувањето на повеќе поддржувачи и сојузници во процесот на лобирање и застапување за специфичните стратешки цели.

Добивање широка јавна поддршка и мобилизирање на јавноста и медиумите, пред да се врши директно лобирање кај целната публика на национално ниво, претставува неопходност што им дава дополнителна сила и општествен интегритет на граѓанските организации од ПРЕЦЕДЕ мрежата, како би можеле да инсистираат на воспоставување одредени измени во политиката и значителни подобрувања во институционален контекст, во поглед на раниот детски развој и образование во своите земји.

РЕГИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ ЗА ПРЕЦЕДЕ МРЕЖАТА [2016-2019]

1. Основна на ПРЕЦЕДЕ Регионалната стратегија за застапување

1.1. Вовед во застапувањето на ПРЕЦЕДЕ

Во контекст на добрите практики, вредно е да се спомене дека со имплементацијата на проектот на ПРЕЦЕДЕ и формирање на ПРЕЦЕДЕ мрежата, направен е голем чекор напред во насока на признавање на важноста на квалитетно и инклузивно образование и развој од раните години, во секоја земја членка во регионот.

Со самото започнување, општата цел на проектот ПРЕЦЕДЕ беше да се поддржи влијанието на граѓанското општество во процесот на помирување и кохезија, преку едукација во раните години во балканскиот регион и Европа; да се развие одржлива балканска регионална мрежа на граѓански организации кои се засегнати за малите деца и промовирање на прифаќањето на другите и почитувањето на различностите; да се развијат одржливи мрежи на граѓански организации, на ниво на земја кои го промовираат прифаќањето на другите и почитувањето на различноста преку образованието во раното детство во земјите од западно балканскиот регион; да се поврзат мрежите на ниво на земјата и ПРЕЦЕДЕ мрежата на граѓански организации со Меѓународната мрежа за градење на мир со мали деца.

Застапувањето е процес кој претставува комплексен план за акција, кајшто се користи стратешки пристап за влијание врз носителите на одлуки и креаторите на политики, со цел да се постигне одредена политичка или системска промена. Заради тоа што главната таргет група за лобирање се носителите на одлуки, застапувањето се смета дека е политички процес. Сепак, напорите за застапување не секогаш треба да бидат фокусирани на претставниците на владините тела. Всушност, голем број на носителите на одлуки и креаторите на политики доаѓаат од локалната власт, приватниот сектор, се лобисти или влијателни граѓански организации.

Застапување основано на стратешки пристап им помага на организациите да водат постапки, а притоа да го задржат својот фокус на проблемите на долг рок. Не постои специфична дефиниција или форма за тоа како една стратегија за застапување треба да изгледа. Моделот на стратегијата може да се прилагоди во зависност од темата за која се залагаме, како и од целта која застапниците сакаат да ја постигнат.

Овие се клучните аспекти за стратешко застапување кои треба да се разберат пред да се започне со процесот на застапување и лобирање:

- Застапување е планиран и добро осмислен процес. Со цел да се постигне саканиот резултат, сите активности мора да го задржат фокусот на ова прашање и да доведат до крајната цел. Тоа е причината зошто мора да се

испланира „чекор по чекор“ стратегија пред да почне залагање за која било кауза.

- Застапување е динамичен процес кој се одвива преку постојано следење и евалуација во секој чекор од патот. Затоа, стратегија за застапување не е нешто трајно или непроменливо. Во зависност од резултатите и повратните информации од активностите за застапување, некои делови од стратегијата за застапување може да предизвикаат промени или ќе треба целосно да се остранат, а други да се додадат.
- Застапување не е процес на прибирање финансиски средства, ниту пак треба да се фокусира само на подигање на свеста и едукација на јавноста за одредено прашање, тоа всушност треба да предизвика мерливи системски промени.

1.2. Анализа на состојбата

Анализа на состојбата која беше спроведена во текот на претходните две години е основата на стратешкиот план за застапување на регионалната ПРЕЦЕДЕ мрежа, 2016-2019 година. Таа го појаснува законодавство, стандардите или политиките кои треба да се подобрат во сферата на образованието, здравство, развојот и градењето на мирот во раните детски години.

Подолу, стратегијата дава краток осврт на анализата на состојбата на балканскиот регион за шесте земји во ПРЕЦЕДЕ мрежата во 2016 година, и тоа: Албанија, Хрватска, Косово, Македонија, Црна Гора и Србија во однос на образованието, здравството, развојот и градењето на мирот во раните детски години.

Секој партнер направи брза проценка на ситуацијата во сопствената земјата во 2013 година и ја разгледа состојбата во нивната земја во почетокот на 2016 година. Информациите содржани тука се претставени како преглед на нивните наоди.

Резиме на анализа на состојбата за балканскиот регион

Од 2012 година, проектот ПРЕЦЕДЕ, финансиран од Европската Унија обедини шест граѓански организации од шест различни балкански земји, плус релевантни чинители, предучилишни едукатори, професионалци во областа на раниот детски развој, владини институции поврзани со предучилишното образование и развој на предучилишната програма и обука на воспитувачи, граѓански организации и поединци кои работат заедно кон една заедничка цел за помирување и градење на мир преку образование и развој во раното детство.

Во првите две години на проектот од 2012 година до 2014 година, пет национални граѓански организации: „Партнери за деца“, Албанија; „Центар за Цивилни Иницијативи“, Хрватска; „Балкански Сончогледи“, Косово; „Првата Детска Амбасада во Светот – Меѓаши“, Македонија и „Помош за Децата“, Србија, ја изградија регионалната ПРЕЦЕДЕ мрежа, кој презеде истражување за состојбата

на образованието, здравството и развојот во раното детство во сите пет земји, со цел да се утврди дали законодавството, политиките и стандардите вклучуваат информации и материјали за почитување на различностите и градење на мирот за да се осигура дека сегашните и идни општества на Балканот се развиваат по мирен и социјално кохезивен пат.

Од почетокот на 2015 година, партнерите од регионалната ПРЕЦЕДЕ мрежа, сега проширена со вклучувањето на граѓанската организација „Децата пред сè“ од Црна Гора, се повеќе фокусирани на градење и јакнење на националните ПРЕЦЕДЕ мрежи во секоја од шесте земји. Националните мрежи се составени од граѓанските организации кои се фокусираат на предучилишно образование за малите деца, инклузијата во образованието и правата на децата; од регионални и локални одделенија за образование; персоналот од градинките и други заинтересирани поединци.

Поголемиот дел од националните членки на мрежата се релативно нови во застапувањето и лобирањето за правата и инклузијата на малите деца, а особено во однос на градењето на мирот или важноста на почитувањето на различностите. Затоа, неопходен беше развој на регионална стратегија за застапување, водена од регионалните и националните ПРЕЦЕДЕ мрежи за тоа како најдобро да водат кампања, лобираат и да се залагаат за вклучување на градењето мир и почитувањето на различноста во рамките на сите сервиси и служби за малите деца, но со особен акцент на предучилишниот развоен и воспитно-образовен систем.

Како последица на неколкугодишниот конфликт во деведесетите на Балканот и по поделбата на земјите во посебни држави, непријателство и недовербата останаа присутни меѓу различните етнички групи во балканските земји. Во многу земји, децата растат во заедници кои се соочуваат со сегрегација од своето раѓање, а потоа од предучилишна возраст, па натаму, посетуваат засебни образовни институции, со само неколку иницијативи за која било група да се поврзе со другите, што го продлабочува постоечкиот проблем на исклученост и нетолеранција на различностите.

Во таргет земји од регионот на Балканот, во текот на изминатите неколку години, практично има малку активности за помирување или практики за градење на мирот вградени во наставните програми за предучилишно образование или во кои било политики за човековите права или заштита на деца во склоп на предучилишните установи. Речиси и да нема национално законодавство во однос на образованието, здравството, или раниот детски развој кој се однесува на почитување на различноста, градење на мирот или градење на социјално кохезивни општества со малите деца.

Балканскиот регион е во еден критичен момент во историјата, каде што почитување на човековите и детските права е на ниско ниво, а особено земајќи ја предвид актуелната криза со мигрантите и бегалците која влијае на некои од балканските земји, како и неодамнешното зголемување во изразот на националистичката идеологија, што укажува на потребата да се актуелизира инклузијата, почитувањето на различностите и градењето на мирот, на

регионално и национално ниво. Граѓанските организации се обидуваат коренито и самостојно да работат на градење на мирот и помирувањето, но има малку соработка на обете нивоа - национално или прекугранично.

Сите земји од балканскиот регион се надеваат на влез во Европската унија и за да продолжат со овие амбиции, тие треба да ги вклучат и прифатат мирот и почитувањето на човековите и малцинските права, отвореноста и соработката со другите, особено со соседните земји.

Најдобри практики од други постконфликтни региони укажуваат на тоа дека постои потреба за поддршка на напорите за процесот на помирување и градење на мирот преку системска акција во раните фази на развојот на детето. Затоа, оваа практика која вклучува градење на мирот и помирувањето треба да биде вградена во системот на предучилишното образование.

Во текот на 2014, 2015 и 2016 година, во градинките низ шест земји беше пилотирана програма за предучилишна возраст. Беа спроведени евалуациските истражувања со мали деца на возраст од 3 и 6 години, нивните родители и нивните воспитувач(к)и. Пилотирањето и резултатите од евалуацијата покажаа дека децата беа во можност да ги видат и почувствуваат ефектите од исклученоста и предрасудите, и имаа можност да научат како да бидат поинклузивни и да не ги исмеваат другите деца заради нивните разлики.

Покрај тоа, обуката и поддршката на воспитувач(к)ите резултираше со подобро разбирање и зголемено ниво на вештини на предучилишните едукатори во сите земји, за посочување на прашањето за почитување на различностите, препознавање на емоции и разбирање на исклученоста и способност ефективно да работат со малите деца и нивните родители.

Регионалната ПРЕЦЕДЕ мрежа од 2012 година, презеде истражување во врска со постојните закони, политики и практики; тековни процеси и анализа на спроведувањето на политиките и практиките, и сè ова е вметнато во Регионална стратегија за застапување. Оваа стратегија ќе ја води секоја од националните ПРЕЦЕДЕ мрежи во развивање на нивните сопствени стратегии, така што нивните членови ќе можат да започнат со редовен и конструктивен дијалог меѓу граѓанските организации, носителите на одлуки и креаторите на политиките, и ќе им се овозможи успешно да лобираат за законските и политичките амандмани да се подобрат и да ги вклучат почитувањето на различноста, градењето мир и помирувањето преку образованието, здравството и развојот на малите деца.

1.3. Препознавање на потребата за регионална стратешко застапување на ПРЕЦЕДЕ

Оваа Регионална стратегија за застапување на ПРЕЦЕДЕ ги максимизира резултатите од работата и наодите на ПРЕЦЕДЕ мрежата, и го создава процесот и планот за работа што мрежата ќе го спроведува во следните три години. Дополнително, секој од националните партнерските мрежи на сличен начин ќе ја развие својата сопствена национална стратегија со одредени предизвици и прашања, кои влијаат на децата во нивната земја. Фокусот ќе биде ставен на

политиката или законодавните промени кои се однесуваат на образованието и раниот детски развој и нивната врска со процесот на помирување и градење на мирот.

ПРЕЦЕДЕ мрежата стратешки ќе се залага паралелно и на регионално и на национално ниво, да влијае на државните влади и креаторите на политиката да ги вклучат почитувањето на различностите и градењето на мирот во рамките на образованието, здравство и развојот од раното детство, во балканскиот регион.

Согласно фактот дека застапувањето претставува тимската работа и заеднички напор, оваа стратегија ќе обезбеди насоки за членовите на ПРЕЦЕДЕ мрежата да развијат и имплементираат ефективни национални планови за застапување и кампањи. Секој аспект на стратегијата за застапување и кампањата бара ангажман на мултидисциплинарно ниво и тимски ориентирани силни индивидуи со посебни вештини, способности и знаења. Застапувањето може да биде помогнато преку пронаоѓање на емпатичен и заинтересиран застапник во рамките на националната влада или во одделенијата за креирање политики, кој може да го поддржи процесот на застапување за одредени прашања.

Регионалната стратегија за застапување на ПРЕЦЕДЕ дава информација за пристапите и видовите на кампањи, на кои граѓанските организации ќе го фокусираат своето внимание со цел да предизвикаат промени, подобрувања и создавање јавните политики за образованието, здравството, инклузијата и градењето мир за децата во раната возраст.

1.4. Предизвици и прашања

Иако е направен напредок во регионот, инициран од страна на ПРЕЦЕДЕ мрежата, сепак во моментот, постојат малку стандардизирани предучилишни програми кои систематски го вклучуваат почитување на различностите на Балканот. Нешто повеќе од една академска година, „Програмската прирачник за почитување на различностите“ беше тестиран во градинките низ целиот Балкан и беше многу добро прифатен од страна на децата, предучилишните наставници и родителите, но сè уште постои недостаток на институционално признаена и континуирана системска работа на градење на мирот преку едукација на малите деца. Програмите за ран детски развој и образование треба да вклучуваат, методолошки да ги посочуваат и разработуваат - почитувањето на различностите, промовирањето на родовата еднаквост, инклузијата на заедниците на етничките малцинства и еднаквите можности за децата со различни физички специфичности, промоцијата на културата на мирот, ненасилната комуникација и мултикултурализмот.

Со едукација, промоција и практикување на почитувањето на различностите и инклузијата со малите деца за време на нивните формативни години, додека нивниот когнитивен и емоционален напредок е на својот врв и во фаза на интензивен развој, може да се постигнат промени во општественото однесувањето и вредностите.

Постоечката недоволна вклученост на теми во националните предучилишни програми кои промовираат градење на мир меѓу децата, подоцна може да биде фактор што придонесува за зголемената појава на девијантно и антисоцијалното однесување, често создавање на стереотипи и предрасуди, отсуство на сензибилитет кон различностите и почитување на истите меѓу децата.

Како пример, истражување на однесување на децата на возраст од 3 до 6 години покажува дека тие повторуваат шеми на однесување и ставови кои ги гледаат во нивната непосредна близина. Тоа се обрасци на однесување и ставови сеткнати од нивните родители или негуватели, кои влијаат на децата највеќе на таа возраст. Тие години се од суштинско значење за личниот развој на секое дете, а на моделите на однесување стекнати во тоа време станува потешко да се влијае (позитивно) во подоцнежните години, според УНИЦЕФ.¹

Вториот предизвик што негативно влијае на малите деца е недоволниот број на деца кои ги посетуваат предучилишните установи, а кое главно се должи на - недостаток на јавни детски градинки; лошите економски семејни состојби во посиромашните земји од балканскиот регион; инвалидитет; недостатокот на соодветен транспорт меѓу домот и градинката; недостаток на бесплатен превоз; долги растојанија за секојдневно пешачење; преполнети капацитетите на детските градинки и недоволно препознавање на важноста на образованието и развојот во раните детски години од страна на родителите на децата, како и на јавноста во целина.

Трето, недостатокот на професионална обука, вештини и способности на вработените во градинката за обработка на теми поврзани со градење на мирот, различностите, толеранцијата и помирувањето, како и недоволна вклученост на родителите во образованието на нивните деца, може да се сметаат како дополнителни предизвици кои треба да бидат решавани систематски, со поддршка на релевантните национални и меѓународни институции, граѓанските организации, професионалците кои работат во овие области, приватниот сектор, медиумите, родителите и самите деца.

2. Општа цел на застапувањето на ПРЕЦЕДЕ

Регионална цел на застапувањето на ПРЕЦЕДЕ мрежата претставува врвниот фокусот на нашите напори за застапување. Таа ја претставува промената што сакаме да ја постигнете и се основа на наодите и предизвиците поврзани со малите деца во земјите од балканскиот регион.

Нашата регионална цел на застапување е:

Да се залагаме и лобираме кај релевантните чинители за подобрување на развојот и имплементација на политики, стандарди и закони кои се однесуваат на малите деца од нивното раѓање до осум годишна возраст, во областа на раниот детски развој, образование, здравство и заштита, со

¹ http://www.unicef.org/tfyrmacedonia/Priracnik_za_vospituvaci_0-6_-_ANG_-_ZA_WEB.pdf

почитување на различностите и градење на мирот како составни аспекти, за да се обезбеди благосостојба на сите деца кои живеат во земјите од балканскиот регион, до 2019 година.

3. Пораката на застапувањето на ПРЕЦЕДЕ

Регионалната ПРЕЦЕДЕ мрежа се залага и лобира за владините институции, законодавците и креаторите на политиката да го позиционираат нивниот фокус на промовирање на почитувањето на различноста, еднаквоста, толеранцијата, меѓусебното прифаќање и инклузијата меѓу сите млади деца, нивните родители и семејства, заедниците и образовните професионалци кои го негуваат нивното учење и развој.

Културата на мир, ненасилството и стимулирачките средини за децата во раните години имаат позитивно влијание врз детската благосостојба, која потенцијално е основа на текот на нивниот живот, поттикнувајќи вредности и добри практики, како што се - социјална правда, превенција на конфликти и градење на одржлив мир, што во поширок контекст се одразува позитивно на заедницата и општеството во целина.

„Ние (балканските земји) треба да развиеме и обезбедиме спроведување на политики, стандарди и закони кои го промовираат почитувањето на различностите, инклузијата и градењето мир со малите деца од нивното раѓање, па до осум годишна возраст, во областа на раниот детски развој, образование, здравје и заштита, со цел да се обезбеди благосостојба на секое дете кое живее во земјите на балканскиот регион до 2019 година“

4. Учесници во ПРЕЦЕДЕ регионалната стратегија за застапување

Општо земено, со оглед на целокупната мисија на мрежата ПРЕЦЕДЕ, која е да се изградат одржливи национални мрежи и една регионална мрежа, кои спроведуваат истражувања, мониторинг и застапување за подобрување на учењето, грижата и развојните средини во предучилишното образование, главните учесници во оваа Регионална стратегија за застапување се членовите на регионалната и националните ПРЕЦЕДЕ мрежи, граѓанските организации, поединците и владините институции.

5. Целни групи за застапувањето на ПРЕЦЕДЕ

Целните групи (таргет публика) на Регионалната стратегија за застапување на ПРЕЦЕДЕ мрежата се законодавците, одлучувачите и креаторите на политики во рамките на локалната, регионалната и централната власт во сите шест балкански земји.

Членовите на националните ПРЕЦЕДЕ мрежи ќе развијат свои национални стратегии за застапување и ќе ги развијат сопствените кампањи и приоритети за подобрување и промена на законите, политиките и стандардите во предучилишното образование, здравството и развојот за да се вклучуваат почитувањето на различноста, градењето на мирот и инклузијата со малите деца.

Подолу се наоѓа општа листа на потенцијални целни групи кај/со кои националните ПРЕЦЕДЕ мрежи ќе се залагаат и лобираат за валидни промени во законодавството, политиките и стандардите. Сепак, за секоја кампања, приоритет или активност за застапување, треба да се напомене дека процесот бара различна и специфична целна група и пристап.

- **Примарна целна група** претставуваат оние владини лица со директна надлежност да прават промени на политика за кои се залагаме во склоп образованието, здравство и развој во раните детски години. Информирање и убедување на носителите на одлуки и креаторите на политиката се во центарот на вниманието на нашата стратегија за застапување. И покрај тоа што ќе се обидеме да се стекнеме со поддршка од други тела како што се други групи на активисти, граѓански организации, медиуми и институции на локалната самоуправа, мораме да бидеме свесни дека таргет публика се секогаш луѓето, а не институциите. Примарна целна група за ПРЕЦЕДЕ вклучува:
  - ✓ **Министри (Министерство за труд и социјална политика, Министерство за образование, Министерство за здравство, Министерството за финансии)**
  - ✓ **Советници на министрите**
  - ✓ **Директори на институциите од интерес (на пример - Националната комисија за правата на детето во Република Македонија)**
  - ✓ **Директори на владини агенции**
  - ✓ **Регионални дирекции за образование**
  - ✓ **Одделенија за развој на наставни програми**
  - ✓ **Универзитети за обука на учител(к)и и воспитувач(к)и**
  - ✓ **Членови на Собранието**
  - ✓ **Претставници на политички партии**
  - ✓ **Претставници на градските власти**
  - ✓ **Претставници на локалните општини**
- **Секундарна целна група** претставуваат оние кои можат да влијаат врз одлуките на нашата примарна публика. Секундарната целна група е важна, бидејќи таа може да ни овозможи пат до примарната целна група, кога таа не ни е директно достапна. Секундарна целна група за ПРЕЦЕДЕ вклучува:
  - ✓ **Претставници на граѓански организации и иницијативи**
  - ✓ **Мрежи на граѓански организации кои се активни во областа на образованието, здравјето и развојот на децата**
  - ✓ **Граѓански организации кои се залагаат за исти или слични прашања**
  - ✓ **Интересни групи (формални и неформални групи)**

- ✓ Родители, старатели или членови на потесното семејство на децата од предучилишна возраст
- ✓ Претставници на медиумите (уредници, новинари, блогери, експерти по социјалните медиуми)
- ✓ Претставници на коалиции и здруженија на новинарите
- ✓ Претставници од бизнис секторот
- ✓ Предучилишни едукатори и други професионалци кои работат во предучилишните установи
- ✓ Професори од Факултетот за педагогија, психологија и социологија кои работат во сферата на предучилишно образование
- ✓ Сите јавни, високопрофилирани и влијателни личности, како што се филантропи, актери, музичари, уметници, активисти, интелектуалци, академици подготвени да се залагаат за остварување на целите на ПРЕЦЕДЕ мрежата

Пратениците, во зависност од нивната позиција и влијанието што тие го имаат, исто така, може да се сметаат за секундарна целна група. На пример, еден пратеник може да биде подготвен да се заложи за проблемот директно во парламентот. Но, треба да се биде многу внимателен, бидејќи понекогаш работата со пратеници може да се одземе многу време, а ефектот да биде мошне мал.

6. Стратешки цели и активности на застапувањето на ПРЕЦЕДЕ

Ве молиме осврнете се на табелата за проценка во **Регионалниот прирачник за стратешко застапување за ПРЕЦЕДЕ**, за да ги водите Националните ПРЕЦЕДЕ мрежи во поставувањето и одлучувањето на најсоодветните активности и клучните пораки според конкретната цел. Неколку примери на предложени активности и клучни пораки по конкретна цел се наоѓаат подолу под листата на целите на застапувањето.

Идеално, не треба да има повеќе од 5 активности за секоја цел, и за секоја од нив треба да се одредат - лидер (организација), партнери, определно време и трошоци кои ќе бидат утврдени однапред.

Регионалната стратегија за застапување на ПРЕЦЕДЕ за 2016-2019 има 5 конкретни стратешки цели:

1. Да се залагаме за вклучување и интегрирање на модули и пракса за превенција на конфликти, градење на мир и почитување на различностите во националната образовна програма почнувајќи од наставните програми за предучилишно образование.
2. Да се залагаме за професионални програми за обука, стандарди за акредитација и евалуација на сите нивоа на служби за сите лица кои работат во здравството, заштита и нега, развој и образование во раното дество, за да се разберат, прифатат и практикуваат почитувањето на различностите и

инклузијата, со цел да се подобри детската благосостојба и градењето на мирот во заедниците.

3. Да се залагаме за подобрување на квалитетот и бројот на службите за ран детски развој, овозможувајќи поголем пристап за децата од нивното раѓање па до осум годишна возраст, до здравствените, развојните, образовните и згрижувачките служби(услуги).

4. Да се воспостави и да се изгради ефективна соработка со медиумите, за да промовираат и лобираат за вклучување на градење мир, спречување на конфликти и помирување во образованието и програмите за развој во раното детство.

5. Да се лобира за активно вклучување на родителите во предучилишното образование за почитување на различностите.

➤ **Специфичен сет на активности и клучни порака за стратешка цел - 1:**

***Клучна порака:** Се залагаме за закони, политики, стандарди и практики кои го промовираат почитувањето на различностите, еднаквоста, толеранцијата, меѓусебното прифаќање и инклузијата меѓу сите млади деца, нивните родители и семејства, заедници и образовни професионалци кои ги негуваат нивното учење и развој. За креирање на интегрална национална предучилишна програма која обезбедува можности малите деца да учат и практикуваат почитувањето на различностите и да градат помирољубиви и социјално кохезивна општества.*

Активност 1.1 - Организирање на национални/меѓународни работилници, јавни конференции и панел дискусии на теми поврзани со почитување на различностите и градење на мирот во образованието и развојот од раните детски години за претставниците од релевантните владини институции (примарна целна група), невладини организации, формални или неформални групи, професионалци или индивидуи заинтересирани за темата, а кои не се дел од ПРЕЦЕДЕ мрежата.

Активност 1.2 - Одржување редовни лични или групни средби со колку е можно повеќе претставници од примарната и секундарната целна публика.

Активност 1.3 - Подготовка и креирање на различни модели на информативни и едукативни материјали во врска со придобивките на интегрирани модули за почитувањето на различностите во наставните планови и програми за ран детски развој.

Активност 1.4 - Одржување редовни контакти и комуникација со претставниците на примарна и секундарна целна публика, со цел да бидат постојано информирани за новите случувања, истражувања и активности на ПРЕЦЕДЕ во врска со почитувањето на различностите во раното детско образование и развој.

Активност 1.5 - Организирање посети на терен, заедно со претставници на релевантните институции во градинките каде што „Програмскиот прирачник за почитување на различностите“ беше успешно пилотиран.

➤ **Специфичен сет на активности за стратешка цел - 2:**

***Клучна порака:** Нивото на професионални компетенции и лични вештини на работната сила е клучен елемент во работата и грижата за мали деца, што го диктира квалитетот на услугите и директно влијае на животот на децата. Затоа, од суштинско значење е сите професионалци да ги надградуваат нивоата на нивната компетентност и одржуваат високи стандарди на услуга и вклучување на сите деца, како и да соодветно да реагираат на постојано менливата средина и социјална динамика. На овој начин, ние би сакале да упатиме апел да ни помогне да се обезбедат професионални програми за обука, акредитација и стандарди за евалуација на сите нивоа на сервиси/услуги за сите лица кои работат во здравството, грижата, развојот и образованието во раните детски години, за да се разберат, прифатат и практикуваат почитувањето на различноста и инклузијата, со цел да се подобри благосостојбата на децата и на градењето на мирот во заедниците.*

Активност 2.1 - Организирање на студиски посети со претставници на релевантните државни институции на земјите од регионот (по можност на земјите партнери од ПРЕЦЕДЕ мрежата) да се добие увид и да се информираат за регионалните образовни практики и политики во раното детство.

Активност 2.2 - Организирање меѓународна конференција за претставници на релевантните државни институции и предучилишните едукатори од регионот, на теми поврзани со градење на мирот, почитување на различностите и помирување преку образование и развој во раните години.

Активност 2.3 - Организирање презентации во врска со наодите од истражувањата за пилотирањето на регионалниот „Програмски прирачник за почитувањето на различностите“ во градинките од балканскиот регион, со цел да се увиди позитивниот напредок кој е постигнат.

Активност 2.4 - Воспоставување и одржување на соработка со универзитетските управи (од државните и приватните универзитети), со цел да лобира за надградба на нивните академски студиски програми со акредитирани програми за обука, кои вклучуваат почитување на различностите и инклузија во образованието и раниот детски развој.

➤ **Специфичен сет на активности за стратешка цел - 3:**

***Клучна порака:** Овозможување на инклузивни, квалитетни и достапни здравствени, развојни, образовани и згрижувачки служби за деца од предучилишна возраст и нивните родители / старатели мора да биде приоритет за националните и локалните креатори на политиката. Од сите клучни играчи*

како да известуваат за прашања и теми поврзани со образованието и раниот детски развој.

Активност 4.4 - Организирање на национални или регионални трибини и работилници со претставници на медиумите, нивните здруженија, секундарната целна публика и членови на ПРЕЦЕДЕ мрежата, претставувајќи ги најдобрите начини за медиумско известување за теми поврзани со образование и раниот детски развој, подобрување на видливоста на предучилишното образование во медиумите, подигање на свеста за потребата од подобрен и сеопфатен наставен план, кој вклучува почитување на различностите, градење мир и помирување.

➤ **Специфичен сет на активности за стратешка цел - 5:**

Клучна порака: *Обезбедување активно родителско учество во образованието на децата ќе донесе долгорочни бенефиции и значително подобрување на квалитетот на целокупниот ран детски образовниот процес, дополнително ќе ги мотивира и поттикне децата, како и ќе изгради посилни врски на соработка и поддршка во мрежата на едукаторите, родителите и самите деца, работејќи на теми на почитување на различностите и инклузија на повеќе деца, особено оние од ранливите малцинства. Заради оваа причина, ги повикуваме сите родители да се вклучат поактивно во овој процес и да ни помогнат да изградиме подобра и инклузивна образовна и развојна основа за нашите деца.*

Активност 5.1 - Креирање на неформални локални мрежи на родители на деца веќе се дел од раното детско образование, родителите на маргинализираните деца, предучилишните едукатори, граѓанските организации се залагаат за правата на маргинализираните групи и претставници на маргинализираните групи.

Активност 5.2 - Поддршка на основањето на Националниот Совет на родители преку организирање на петиции, презентации и социјални настани.

Активност 5.3 - Организирање на конференции и панел дискусии на различни теми поврзани со важноста на градењето на мирот, почитувањето на различностите и помирувањето преку ранотот детско образование, заедно со родителите на децата во градинките, здруженија на родители, наставници, педагози, социолози, психолози и други експерти во оваа област.

Активност 5.4 - Креирање и управување со јавна кампања, со печатени и онлајн материјали со цел да се добие поддршка од родителите, да се мобилизира јавноста и да се подигне свеста за важноста на активното вклучување на родителите во процесот на раното детско образованието, развој и заштита.

7. Лобирање за стратешките цели на ПРЕЦЕДЕ

Со применување на активности за лобирање и акции за ширење на нашите пораки на застапувањето, националните ПРЕЦЕДЕ мрежи ќе работат на влијание врз одлуките направени од страна на службените лица во владата/парламентот, најчесто законодавци или членови на регулаторните агенции. Остварување одржлива промена во политиката и законодавството е од клучно значење за целите на застапувањето на регионалната ПРЕЦЕДЕ мрежа. Поради овие причини, важно е процесот на лобирање да вклучува заедничка и организирана кампања од страна на припадниците на националните мрежи.

Во контекст на застапувањето, лобирањето за општата цел и конкретните стратешки цели со регионалната ПРЕЦЕДЕ стратегија за застапување, подразбира примена на стратешки, директен и неформален начин на влијание врз носителите на одлуки, преку:

- *Пишување лични писма/ пораки до носителите на одлуки (претставници на релевантните министерства, владини претставници, советници на министерствата и владата, претставници на меѓународните правни тела)*
- *Телефонски повици или поврзување со физички лица / групи од интерес, преку онлајн конференциски видео повици*
- *Организирање лични и директни состаноци со носителите на одлуки*
- *Воспоставување на неформални контакти на јавни собири (како на пример - приеми, семинари, конференции, прослави, коктел забави и др.)*
- *Организирање работни средби со целните групи / партнери и сојузници / носители на одлуки / други високо општествено позиционирани поединци кои се релевантни за каузата*
- *Организирање дебати / трибини / форуми со целните групи и засегнати граѓани во однос на темата*

8. Препорачани дополнителни активности за подигнување на свеста за целите на регионалната ПРЕЦЕДЕ мрежа во регионален и национален контекст

Меѓународно и регионално:

- Учество во меѓународни регионални конференции, тркалезни маси, состаноци, иницијативи и активности за промовирање на најдобрите практики и ефикасни модели во склоп на ПРЕЦЕДЕ мрежата;
- Учество во јавни дебати за развивање и зајакнување на постоечките механизми за ран детски развој на регионално ниво;
- Поддршка и спроведување на заеднички регионални активности во насока на размена на информации, научени лекции и ефикасни модели на ран детски развој и образование.

запишување во градинка, го завршува и процесот на средно и високо образование. Тој сега е пример за своите пријатели кои потекнуваат од семејства во социјален ризик, успевајќи да се опишени, да се стекне со соодветно образование, и конечно да се вработи благодарение на навременото вклучување во воспитно-образовниот процес во раните години.

10. Мониторинг и евалуација

Мониторингот на стратегија за застапување на ПРЕЦЕДЕ мрежата почнува со првиот чекор за застапување и лобирање. Подолу (видете ги табелите) се наоѓаат конкретни чекори, кои ПРЕЦЕДЕ мрежата ќе ги превземе во врска со мониторинг и евалуација на активностите, со цел да се процени ефикасноста на регионална стратегија за застапување.

Следниве методи ќе се користат за собирање, следење и мерење на резултатите, вклучувајќи ги и можните ризици од промените кои ќе се случат во времетраењето на активностите за стратешко застапување:

Рамка за мониторинг и евалуација за целите и активностите на ПРЕЦЕДЕ			
Активности	Индикатори	Средства за верификација	Ризици
<p>Општа цел: Да се залагаме и лобираме кај релевантните чинители за подобрување на развојот и имплементација на политики, стандарди и закони кои се однесуваат на малите деца од раѓање до осум години, во областа на раниот детски развој, образование, здравство и заштита со почитување на различностите и градење на мирот како составни аспекти, за да се обезбеди благосостојба на сите деца кои живеат во земјите од балканскиот регион, до 2019 година.</p>	<p>-Број на установи за предучилишно образование, заштита и развој, кои имплементираат програми и стандарди што се однесуваат на почитување на различностите, градење на мирот и помирувањето -Број на усвоени национални закони и измени во политиките во врска со раниот детски сектор -Број на нови квалитетни објекти за рано детство или бројот на оние со подобрен капацитет и квалитет -Број на деца запишани во предучилишна установа или во згрижувачки центри,</p>	<p>-Десктоп истражување на статистички податоци од Министерството за Труд и Социјална Политика, Здравство, Образование, Финансии и другите релевантни институции (споредување на броевите пред и потоа) -Добивање, следење и споредување на официјални јавни податоци од Државниот Завод за Статистика -Употреба на податоците од истражувања на граѓански организации -Истражувачки</p>	<p>-Недостаток на финансиска и логистичка поддршка од владините институции за подобрување на секторот за ран детски развој -Недостаток на силна поддршка од јавноста -Недостаток на политичка волја -Бирократски пречки и разлики во политичкиот авторитет и ингеренции меѓу централната и локалната власт кои директно влијаат на предучилишните установи (детски градинки и згрижувачки</p>

	вклучувајќи ги и оние со посебни потреби	податоци од меѓународните граѓанските организации и меѓународни тела во регионот (на пример УНИЦЕФ)	центри)
Конкретна цел 1: Да се залагаме за вклучување и интеграција на модули и пракса за превенција на конфликти, градење на мирот и почитување на различностите во националната образовна програма почнувајќи со наставните програми за предучилишно образование.			
Активност 1.1 - Организирање на национални / меѓународни работилници, јавни конференции и панел дискусии на теми поврзани со почитување на различностите и градење на мирот во образованието и развојот од раните детски години за претставниците од релевантните владини институции (примарна целна публика), невладини организации, формални или неформални групи, професионалци или индивидуи заинтересирани за темата, а кои не се дел од ПРЕЦЕДЕ мрежата.	-Број на национални и меѓународни работилници/трибини или јавни конференции наменети за претставници од примарната и секундарната целна група -Број на носителите на одлуки до кои сме допреле -Број на учесниците на работилницата од целната група	-Користење на листи на учесниците -Користете на формулари за евалуација од работилниците -Користете на неформални повратни информации од учесниците после работилниците	-Недоволно генериран интерес за работилници и конференции меѓу целните групи -Немање доволно учесници -Логистички пречки
Активност 1.2 - Одржување редовни лични или групни средби со колку е можно повеќе претставници од примарната и секундарната целна публика	-Бројот и видови на одржани состаноци -Бројот на носителите на одлуки со кои е остварен контакт -Број на исконтактирани засегнати страни со високо ниво на донесување одлуки и авторитет -Бројот на повратни информации од носителите на одлуки после личните средби	-Евиденција на записници од состаноците одржани со примарната и секундарната целна публика	-Недостаток на интерес за предметот на застапничките напори на ПРЕЦЕДЕ -Немање доволно учесници на состаноците -Недоволно време на состанокот за да соодветно се дискутираат теми на интерес поврзани со застапувањето

	-Бројот на брифинзи -Бројот на презентации -Бројот на средби (вклучувајќи ги и регионалните) со засегнатите страни		
Активност 1.3 - Подготовка и креирање на различни модели на информативни и едукативни материјали во врска со придобивките на интегрирани модули за почитувањето на различностите во наставните планови и програми за ран детски развој	-Бројот на печатени материјали -Бројот на текстуални содржини на ПРЕЦЕДЕ онлајн платформи -Бројот на аудио-визуелни содржини произведени од страна на членовите на ПРЕЦЕДЕ мрежата	-Евиденција на објавување и дистрибуција (количина на дистрибуирани материјали и одредиштето) -Користење онлајн алатки за мерење на повратни информации на објавени прилози (на пример - Sitemeter)	-Недостаток на интерес за стекнување со дадените информации во врска со предметот -Недостаток на финансиска поддршка -Недоволно производство и дистрибуција на материјали за заинтересираните цели
Активност 1.4 - Одржување редовни контакти и комуникација со претставниците на примарна и секундарна целна публика, со цел да бидат постојано информирани за новите случувања, истражувања и активности на ПРЕЦЕДЕ во врска со почитувањето на различностите во раното детско образование и развој	-Бројот и фреквенцијата на испратените писма и пораки до целната публика -Бројот на одговорите од релевантни целни групи -Бројот на телефонски повици -Бројот на претставници на целната публика кои активно учествуваат во дискусиите на социјални медиуми, кои се релевантни за предметот на напорите за застапување -Бројот на одржани брифинзи -Бројот на одржани консултации	-Евиденција на телефонски повици, пораки, писма и консултации -Користење на Фејсбук анализатор (увид во податоци - објави, ангажман, итн.) -Организациски дневник	-Неможност да се воспостават канали на добра и постојана комуникација канали -Неуспех во здобивање со интерес и фокус од страна на целната публика -Мал или непостоечки интерес за оваа тема од страна на целната публика -Промена во институционалните структури и хиерархија, што се должи на политички промени и нарушување на динамиката на напорите за застапување
Активност 1.5 - Организирање посети на терен, заедно со претставници на релевантните институции во градинките каде што	-Бројот на теренски посети -Бројот на предучилишните установи (детски градинки) посетени од претставници на	-Евиденција за сите спроведени теренски посети, релевантни претставници од институциите и посетените	-Мал број на релевантни претставници кои се заинтересирани да присуствуваат на теренски посети на градинки

„Програмскиот прирачник за почитување на различностите“ беше успешно пилотиран.	релевантните државни институции -Бројот на релевантни претставници кои присуствуваа на посетите	градинки	-Недоволно време за вработените во градинките да се подготват за активноста и можната презентација
Конкретна цел 2: Да се залагаме за професионални програми за обука, стандарди за акредитација и евалуација на сите нивоа на сервиси/услуги за сите лица кои работат во здравството, заштита и нега, развој и образование во раното дество, за да се разберат, прифатат и практикуваат почитувањето на различностите и инклузијата со цел да се подобри детската благосостојба и градењето на мирот во заедниците.			
Активност 2.1 - Организирање на студиски посети со претставници на релевантните државни институции на земјите од регионот (по можност на земјите партнери од ПРЕЦЕДЕ мрежата) да се добие увид и да се информираат за регионалните образовни практики и политики во раното детство.	-Бројот на студиски посети -Бројот на посетените земји -Бројот на релевантни претставници кои присуствувале на посетите -Бројот на посетените институции за ран детски развој во регионот	-Евиденцијата на постетеите -Користење на податоци од фидбек формуларите од учесниците -Употреба на листа на учесници	-Финансиски ризик, односно немање доволно средства да се организира овие студиски посети на други земји од регионот -Недостаток на добра регионална соработка
Активност 2.2 - Организирање меѓународна конференција за претставници на релевантните државни институции и предучилишните едукатори од регионот, на теми поврзани со градење на мирот, почитување на различностите и помирување преку образование и развој во раните години.	-Бројот на конференции -Бројот на повратните информации и проследувања од учесниците -Бројот на учесници од целните групи кои се релевантни за предметот на застапувачките напори	-Дневник на настани -Листа на учесници -Фидбек формулари	-Недоволно генериран интерес за конференцијата помеѓу целните групи во регионот -Недоволно учесници -Недостаток на соодветни финансиски средства за настанот -Немање добра меѓународна координација меѓу партнерите
Активност 2.3 - Организирање презентации во врска со наодите од истражувањата за пилотирањето на регионалниот „Програмски прирачник за почитувањето на	-Бројот на организирани презентации -Бројот на релевантните регионални учесници -Количина на формулари со повратни информации од учесниците	-Користење листи на учесници и фидбек формулари -Користење анкети за следење -Евиденција на сите спроведени презентации	-Логистички пречки -Недоволен интерес за присуство на презентации и воопшто во оваа тема -Недостаток на повратни информации и проследувања

различностите“ во градинките од балканскиот регион, со цел да се увиди позитивниот напредок кој е постигнат.	-Бројот на реализирани проследувања по презентациите		
Активност 2.4 - Воспоставување и одржување на соработка со универзитетските управи (од државните и приватните универзитети), со цел да лобира за надградба на нивните академски студиски програми со акредитирани програми за обука, кои вклучуваат почитување на различностите и инклузија во образованието и раниот детски развој.	-Бројот на лоби посети на универзитетските институции -Бројот на работни средби со менаџментот или претставници на приватни и државни универзитети -Бројот на писмени заветувања во однос на надградба на нивните академски наставни програми -Бројот и фреквенцијата на разменети писма и пораки	-Записи од интернет и пишаната кореспонденција -Евиденција на сите спроведени посети и состаноци	-Недоволен интерес од управата на универзитетите да воспостават соработка со мрежата ПРЕЦЕДЕ(или граѓански организации воопшто) -Недостаток на време и полн распоред на академските професори и претставници од раководството поради испитни сесии или предавања
Конкретна цел 3: Да се залагаме за подобрување на квалитетот и бројот на службите за ран детски развој, овозможувајќи поголема достапност на децата од нивното раѓање па до осум години, до здравствените, развојните, образовните и згрижувачките услуги.			
Активност 3.1 - Одржување на редовен контакт, комуникација и организирање лични средби со претставници на примарната целна публика.	-Бројот на лични средби со носителите на одлуки -Бројот на повратни информации од носителите на одлуки после средбите -Бројот на мејлови (број на мејлови со релевантна содржина кои добиле одговор од целната публика) -Бројот на претставници на целната публика, кои активно учествуваат во дискусиите на социјални медиуми, кои се релевантни за предметот на	-Комуникациски бази (испратени и примени пораки, писма, телефонски повици, текстуални пораки, пораки на социјалните медиуми, итн) -Записници од состаноци -Евиденција на претставници на примарна целна публика кои биле контактирани -Евиденција на носителите на одлуки кои активно се вклучени во напорите да	-Невоспоставување добри и постојани комуникациски канали -Неможност да се здобиеме со интерес и фокус од страна на целната публика -Мал или непостоечки интерес за оваа тема од страна целна публика -Промена во институционалните структури и власта, како резултат на политички промени и прекин на динамиката на напорите за застапување

	<p>напорите на застапувањето</p> <ul style="list-style-type: none"> -Бројот на одржани брифинзи -Бројот на презентации -Бројот на одржани консултации -Бројот на одржани регионални состаноци 	<p>застапувањето на ПРЕЦЕДЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> -Листи на учесници -Користење на Фејсбук анализатор (увид во податоци - објави и ангажираност, итн) 	
<p>Активност 3.2 - Подготовка и дистрибуција на различни видови информативен материјал за најдобрите практики, како и едукативни содржини во врска со придобивките од постоењето на квалитетни и инклузивни служби за ран детски развој, како и од овозможувањето поголема пристап за децата од нивното раѓање до осум годишна возраст, до здравствените, развојните, образовните и згрижувачките сервиси/служби.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Бројот на развиени продукти (извештаи, истражувања, публикации, брошури, памфлети, аудио-визуелни материјали, онлајн содржини) -Бројот и видот на примачи на продуктите на застапувањето 	<ul style="list-style-type: none"> -Евиденција на развиени и дистрибуирани продукти -Онлајн аналитика 	<ul style="list-style-type: none"> -Неуспех во генерирањето доволно содржина која може да биде употребена за брошури, памфлети, веб-страници -Недостаток на финансии за принтање и дистрибуција на материјалите -Можност изготвените материјали да не стигнат до целната публика
<p>Активност 3.3 - Организирање работилници со претставници на примарната и секундарната целна публика на тема - важноста на подобрувањето на квалитетот и достапноста на услугите во областа на раниот детски развој, за сите деца.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Бројот на одржани работилници на национално и регионално ниво -Бројот на учесници од примарната и секундарната публика -Бројот на истражувачки или аналитички продукти (извештаи, брифинзи...) односно конференциски материјал 	<ul style="list-style-type: none"> -Листи на учесници -Фидбек формулари од учесниците 	<ul style="list-style-type: none"> -Носителите на одлуки не се соодветно информирани -Носителите на одлуки да не покажат доволно интерес на прашањето

Конкретна цел 4: Да се воспостави и да се изгради ефективна соработка со медиумите, за да промовираат и лобираат за вклучување на градење мир, спречување на конфликти и помирување во образованието и програмите за ран детски развој.			
Активност 4.1 - Воспоставување и одржување на активен дијалог со претставниците на медиумите и проектирање на промените што треба да се направат.	-Број на обиди за поврзување со новинарите и уредниците -Број на новинарите кои соработуваат со ПРЕЦЕДЕ -Број на дистрибуирани соопштенија -Број на медиуми кои реагирале на соопштението -Број на писма и средби до/со уредниците на избраните медиуми -Број и видови на формиран медиумски партнерства -Број на потпишани меморандуми за соработка -Број на пристапни места за дистрибуција преку медиумските партнерства -Број на одржани прес-конференции -Број на статии објавени во медиумите по прес-конференцијата	-Евиденција од мониторингот на медиумите -Google и Facebook аналитика -Комуникациска дата-база (од писмената, интернет и телефонската комуникација) -Десктоп истражување -Архивирани податоци од записници на состаноците и потпишани меморандуми за медиумски партнерства -Прес клипинг (од печатените и онлајн медиуми)	-Недостаток на интерес од страна на претставниците на медиумите -Обезбедување на непривлечни материјали за претставниците на медиумите -Неуспешни прес-конференции -Неуспех во привлекувањето на вниманието на медиумите и добивањето соодветни повратни информации
Активност 4.2 - Подготовка и дистрибуција на материјали кои претставниците на медиумите може да ги користи како референца за состојбата во предучилишните установи, за сите позитивни ефекти на постоење на наставната програма која вклучува модули на почитување на	-Количина на креирани информативни референтни материјали (дигитална или печатени) -Количина на примероци на дистрибуирани материјали до медиумите -Бројот на медиуми кои одговориле на обезбедените материјали	-Мониторинг на медиуми -Телефонски анкети -Евиденција на произведени и испорачани материјали -Организациски архиви	-Недоволен материјал за медиумите да го користат и да информираат во врска со теми од интерес за ПРЕЦЕДЕ во врска со раниот детски развој и образование -Недостаток на финансиска поддршка за производство на содржини за предметот на напорите за застапување на ПРЕЦЕДЕ за

<p>различноста, градењето на мирот и помирувањето во предучилишното образование, и за важноста на стекнување на соодветна предучилишна едукација, здравствена нега и згрижување во глобала.</p>	<p>-Бројот на избраните медиуми кои користат материјали обезбедени од страна на ПРЕЦЕДЕ и кои се залагаат за соодветно известување</p>		<p>медиумите -Недоволен интерес за користење на материјалите -Недоволно разбирање и следење на материјалот обезбеден за претставниците на медиумите</p>
<p>Активност 4.3 - Иницирање на подготовка на „Медиумски Кодекс“, (писмено упатство, изготвено од страна на претставниците на медиумите) за начините како да известуваат за прашања и теми поврзани со образованието и раниот детски развој.</p>	<p>-Бројот на медиуми заинтересирани за развој на „Медиумски кодекс“ за известување за теми врзани со раниот детски развој -Бројот на претставници на медиумите заинтересирани за потпишување и следење на насоките од кодексот -Бројот на формирани работни групи составени од обете - ПРЕЦЕДЕ застапници и претставници на медиумите</p>	<p>-Листи на членови -Статистички податоци од медиумите -Записници од состаноците -Евиденција на креираната содржина</p>	<p>-Недоволна партиципација на медиумите во дискусии или креирањето на „Медиумскиот кодекс“ во врска со раниот детски развој -Недостаток на интерес или мотивација да се обврзат кон потенцијалните насоки од „Медиумскиот кодекс“</p>
<p>Активност 4.4 - Организирање на национални или регионални трибини и работилници со претставници на медиумите, нивните здруженија, секундарната целна публика и членови на ПРЕЦЕДЕ мрежата, претставувајќи ги најдобрите начини за медиумско известување за теми поврзани со образование и раниот детски развој, подобрување на видливоста на предучилишното</p>	<p>-Бројот на одржани работилници -Бројот на претставници на медиумите со зголемено знаење и подобена способноста да известуваат за градењето мир преку раниот детски развој -Бројот на учесници од двете целни публика на трибините и работилниците -Бројот на медиумите за кои ја покриваат конференцијата или дискусијата</p>	<p>-Листи на учесници -Фидбек формулари -Медиумско мониторирање</p>	<p>-Неуспех во генерирање на интерес за работилниците или трибините меѓу целните групи -Недоволен број учесници</p>

<p>образование во медиумите, подигање на свеста за потребата од подобрен и сеопфатен наставен план, кој вклучува почитување на различностите, градење мир и помирување.</p>			
<p>Конкретна цел 5: Да се лобира за активно вклучување на родителите во образованието на малите деца за почитување на различностите.</p>			
<p>Активност 5.1 - Креирање на неформални локални мрежи на родители на деца веќе се дел од раното детско образование, родителите на маргинализираните деца, предучилишните едукатори, граѓанските организации се залагаат за правата на маргинализираните групи и претставници на маргинализираните групи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Број и вид на членовите во мрежите - Број на креирани мрежи - Број на градинки каде ваквите мрежи се иницирани 	<ul style="list-style-type: none"> - Мониторинг на креирањето на мрежите и нивните активности - Евиденција на бројот на креирани мрежи - Евиденција на членови (споредување на статистика на одредено време) - Декстоп истражување - Користење на податоците од архивите на градинките 	<ul style="list-style-type: none"> - Недоволен интерес за формирање на неформални локални мрежи меѓу целните групи - Недоволно членови - Одржливост на неформални мрежи
<p>Активност 5.2 - Поддршка на основањето на Националниот Совет на родители преку организирање на петиции, презентации и социјални настани.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Бројот на опфатени родители - Бројот на организирани настани - Бројот на петиции и презентации - Бројот на поддржувачите на петицијата - Бројот на присутните на презентациите и настаните 	<ul style="list-style-type: none"> - Мониторинг на настани - Записник од евиденција - Листи на учесници - Онлајн истражувања и обработка на аналитички податоци 	<ul style="list-style-type: none"> - Недостаток на родители доволно мотивирани да се воспостават и да бидат активни во Родителскиот национален совет - Одржливост на Националниот совет на родители
<p>Активност 5.3 - Организирање на конференции и панел дискусии на различни теми поврзани со важноста на градењето на мирот, почитувањето на различностите и помирувањето преку ранотот детско</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Број на одржани национални конференции и панел дискусии - Број на теми покриени - Број на учесници 	<ul style="list-style-type: none"> - Мониторинг на настан - Евиденција на учесниците - Фидбек формулари од учесниците - Мал број на учесници 	<ul style="list-style-type: none"> - Недоволен интерес за учество на настанот за овие одредени теми - Организациски и координативни пречки во однос на доведување на сите потребни професионалци и родителите заедно на еден настан

<p>образование, заедно со родителите на децата во градинките, здруженија на родители, наставници, педагози, социолози, психолози и други експерти во оваа област.</p>			
<p>Активност 5.4 - Креирање и управување со јавна кампања, со печатени и онлајн материјали со цел да се добие поддршка од родителите, да се мобилизира јавноста и да се подигне свеста за важноста на активното вклучување на родителите во процесот на раното детско образование, развој и заштита.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Бројот на копии на брошури и летоци развиени - Бројот на реклами развиени (радио, телевизија, печатени, онлајн) - Бројот на текстови / прилози, објавени на веб-страниците на ПРЕЦЕДЕ - Бројот на текстови / прилози споелени од веб-страницата на ПРЕЦЕДЕ на други вебстраница - Бројот на продуцирани видеос/фото приказни - Бројот на следбеници на социјалните мрежи - Опфатената публика преку социјалните / онлајн-медиумите (електронска пошта, Фејсбук, Твитер, веб-страници и блогови - Бројот и видот на дистрибутивни канали за материјалите 	<ul style="list-style-type: none"> - Десктоп истражување со користење Google и Facebook аналитика - Мониторинг на веб-страница - Комуникациски дата бази - Собирање податоци од мониторингот на медиумските кампањи - Онлајн, печатени или телефонски анкети - Евиденција на издадени / дистрибуирани копии од брошури и летоци 	<ul style="list-style-type: none"> - Неуспех во генерирањето доволно содржина која може да се користи за брошури, флаери, веб-страница - Недостаток на средства за печатење и дистрибуирање на материјали - Можност изготвените материјали да не стигнат до целната публика - Целните публики да не се ангажираат во дискусиите или создавање на материјалите

Рамка на среднорочни резултати

	Резултати	Индикатори и средства за верификација	Ризици
<p>Капацитет на мрежата за застапување, партнерства и сојузи</p> <p>- Способност на организацијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Подобро знаење за креирање и управување со стратегија за застапување - Подобро односи со медиумите - Нови и посилни 	<ul style="list-style-type: none"> - Стратегија за регионално (а подоцна и национална) застапување креирана и дистрибуирана (доставена до членовите на мрежата преку електронска пошта, во 	<ul style="list-style-type: none"> - Да не се произведе добра стратегија за застапување - Неправилно управување со стратегијата - Недоволен интерес и поддршка од

<p>или мрежата да креира, прилагоди и да управува со стратегија за застапување</p> <p>- Заемно корисни односи со други организации или мрежи кои ја поддржуваат или учествуваат во стратегијата за застапување</p>	<p>организациски релации</p> <p>- Нови организации или мрежи кои се пријавуваат како соработници</p>	<p>печатена форма или преку социјалните медиуми)</p> <p>- Бројот на новинарите кои соработуваат со ПРЕЦЕДЕ</p> <p>- Бројот на уредниците кои соработуваат со ПРЕЦЕДЕ</p> <p>- Бројот на дистрибуираните соопштенија</p> <p>- Бројот на медиуми кои реагираше на соопштението</p> <p>- Бројот и видовите на медиумски партнерства</p> <p>- Бројот и видовите на стекнати канали за дистрибуција</p> <p>- Бројот на новите организации или мрежи кои се пријавени како соработници (потпишани меморандумски соработки)</p>	<p>организации кои не се дел од ПРЕЦЕДЕ мрежата</p>
<p>Нови застапници и поборници</p> <p>- Претходно неангажирани поединци кои се активираат за поддршка на конкретна акција или прашање</p> <p>- Високо-профилирани поединци кои го усвојуваат прашањето и јавно се залагаат за истото</p>	<p>- Нови регрутирани застапници</p> <p>- Нови застапници активности за поддршка на ова прашање</p> <p>- Нови регрутирани поборници</p> <p>- Нови поборнички акции</p>	<p>- Бројот на нови регрутирани застапници (потпишани меморандумски соработки)</p> <p>- Бројот на регрутирани поборници (потпишани меморандумски соработки)</p> <p>- Видови на акции изведени од страна на новите застапници (пример - јавни собири, јавно говорење, дистрибуција на материјали, состаноци...)</p> <p>- Видови на акција изведена од страна на новите поборници (пример- јавно лобирање, јавни настапи за поддршка на прашањето, итн.)</p>	<p>- Неуспех во регрутирање нови застапници и поборници</p> <p>- Неправилно комуницирање и да организирање активности со нови застапници</p> <p>- Новите застапници и поборниците да изразат став во јавноста, што не е во согласност со политиката на организацијата или мрежата</p> <p>- Немоžност да се таргетира примарната целна група со нови застапници и поборници</p>
<p>Видливоста и препознавање на прашањето</p>	<p>- Барања на производитите на застапувањето (научни трудови,</p>	<p>- Бројот на барањата за печатени материјали</p> <p>- Бројот на посетите на веб-страницата на</p>	<p>- Неправилно промовирање на подготвените материјали</p>

<p>- Идентификација на организацијата или мрежата како веродостоен извор за одредено прашање</p>	<p>статистички податоци, брошури, летоци, онлајн материјали, итн.) - Покани до застапниците да зборуваат за прашањето</p>	<p>ПРЕЦЕДЕ - Бројот на ангажирањата на социјалните мрежи - Бројот на прегледите на продуцираните материјали на социјалните медиуми - Бројот на поканите до застапниците да зборуваат за прашањето</p>	<p>- Ненавремено дистрибуирање на материјалите - Неправилно промовирање на онлајн достапни содржини - Ненавремено реагирање на барањата за застапниците да се зборуваат за прашањата</p>
<p>Јавна волја - Подготвеноста на целната публика да се залага за поддршка на ова прашање</p>	<p>- Зголемување на процентот на целната публика која има поволен став околу ова прашање - Зголемување на процентот на целната публика подготвена да преземе акција во врска со прашањето - Присуство на настани за застапување (на пример - јавни форуми, работилници, дебати, собири, итн.)</p>	<p>- Онлајн анкетирање - Учеснички листи - Евиденција на бројот на претставници од целна публика со поволен став и волја да се залагаат за прашањето</p>	<p>- Немоžност да се соберат доволно учесници за онлајн анкетите - Недоволна мотивација на членовите на целната публика во поголем број да учествуваат на настани за застапување</p>
<p>Политичка волја - Подготвеност на креаторите на политиката да дејствуваат во насока на поддршка за ова прашање</p>	<p>- Спомнување производи за застапувањето или идеи на политички дебати - Зголемување на владините претставници кои јавно го поддржуваат прашањето - Повеќе ПРЕЦЕДЕ прашања наведени во говорите на креаторите на политики</p>	<p>- Мониторинг на медиумите - Број на цитати за производите на застапувањето - Број на споменати прашања во говорите - Број на потпишани меморандумски соработки</p>	<p>- Недоволно генериран интерес - Ниска поставеност на прашањето на политичката агенда - Недоволно привлекување на креаторите на политиката да дадат отворена поддршка</p>
<p>Медиумско покривање - Квантитет и квалитет на покриеност во печатените, емитиваните и онлајн медиумите</p>	<p>- Чести цитати на производите на застапувањето - Приказни за децата и раниот детски развој, успешно приложени во медиумите (должина на приказна, поставување во печатените медиуми,</p>	<p>- Мониторинг на медиумите - Прес клипинг (печатените и онлајн медиумите) - Гугл анализатор (Google analytics) - Фејсбук анализатор (Facebook analytics) - Број на цитати, покана за</p>	<p>- Невоспоставување односи со медиумите - Немање добар пласман на прашањето на застапувањето во медиумите - Неуспех во генерирање на ангажирачка</p>

	<p>пласман во онлајн медиумите, стил...)</p> <p>- Појавување на ПРЕЦЕДЕ или други застапници за ран детски развој во медиумите (прес конференции, интервјуа, дебатни емисии, покривање во вестите на активностите за застапување...)</p> <p>- Зголемен ангажман во однос на прашањето на интернет</p>	<p>настап на ПРЕЦЕДЕ застапници, медиумски приказни, износ на медиумското покривање и ангажман</p>	<p>содржина што ќе се обезбеди подобра видливост на ова прашање</p> <p>- Недоволно следење на социјалните медиуми</p> <p>- Незаинтересирана публика (таргет група) која не се вклуча во јавни дебати</p>
--	---	--	--

Заклучок

Регионалната стратегија за застапување на ПРЕЦЕДЕ ги поставува приоритетите и целите кои членовите на Регионалната мрежа ќе се стремат да ги постигнат помеѓу 2016 и 2019 година.

Националните ПРЕЦЕДЕ мрежи ќе бидат поддржани во развивојот на своите национални стратегии за застапување, земајќи го предвид фокусот на целокупниот балкански регион, состојбата во нивните земји и приоритетите договорени во рамките на нивните мрежи.